

Søndag 18 august 1991, Eidsvoll Bygdetun

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Sosialdemokratiets viktigste oppgave er å skape et mer rettferdig samfunn. Vi vil ha et samfunn preget av likhet, trygghet og solidaritet. Det skal være godt å ha barn og å være barn i vårt samfunn. Eldre og funksjonshemmede mennesker med behov for hjelp har krav på forsvarlig omsorg. Alle som er havnet i en situasjon hvor de ikke kan klare seg selv, må få hjelp og støtte. Det er det verdigrunnlag - og felles mål vi sammen arbeider for . Men vi får ikke rettferdighet og trygghet dersom situasjonen på arbeidsmarkedet tvinger friske og arbeidsføre mennesker til lediggang. Derfor er kampen mot arbeidsledigheten den aller viktigste oppgaven for vårt samfunn. Derfor er gjenreisningen av den fulle sysselsettingen det som opptar partiet, Regjeringen og våre folkevalgte mer enn noe annet.

Det er vår styrke - også i de lokale folkevalgte organene - som avgjør hvor langt vi kan nå. Skal vi lykkes, må det være samsvar mellom det vi gjør sentralt og det som gjøres lokalt. Derfor er dette valget så viktig. Vi har mye å ta vare på - mye vi fortsatt skal gjøre. Norge er et godt land å bo i. (Viser til Arbeiderbladet lørdag og leder i VG søndag.)

Vår styrke er at vi nasjonalt og lokalt bygger på et sosialdemokratisk helhetssyn og på klare prioriteringer. Som ansvarlig parti kan vi ikke - som Høyre - love store skattelettelser på Stortingets talerstol uten samtidig å si hvilke tiltak i lokalsamfunnet dette skal gå utover.

Det står om viljen til å sikre et økonomisk grunnlag for trygghet og samfunnsansvar. Det gjelder velferdssamfunnets fundament fordi våre kommuner og fylker i stor grad er "velferdskommuner og "velferdsfylker". Vi er alle avhengig av de tjenestetilbud kommunen yter, enten direkte, eller ved at våre barn eller våre foreldre er det.

Arbeiderpartiregjeringen har styrket økonomien i kommunene. Hvis opplegget fra regjeringen Syse var blitt vedtatt, ville kommunene og fylkeskommunene i år hatt 2 mrd kroner mindre å rutte med. Vårt forslag har gitt kommunene en vekst i inntektene på 3%. I tillegg er det plusset på 400 mill kroner til eldreomsorg og byggeoppgaver i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett. Neste år legger vi opp til 1 1/2% ytterligere vekst i kommunenes inntekter, selv om Høyre og Fremskrittspartiet stemte imot.

Det er ikke alltid like lett å se hva prosenter og desimaler betyr for hver enkelt. Vi kan si at økningen vi har lagt inn, utgjør mer enn 700 kroner pr år for hver enkelt innbygger. Så kan enhver gange med antall innbyggere i sin kommune og se at dette er tall som monner.

Barn/unge - eldre

Det har gjennom de siste årene skjedd en vesentlig forbedring og utbygging av tiltak for eldre. Hvem husker ikke hvordan det stod til i 1985 etter fire år med Willoch?. Da var eldrepolitikken vår viktigste kampsak - og med god grunn. Det er en stor utfordring å sikre de eldre bedre tjenester. La meg minne om - de eldre er ikke mer like som gruppe enn de middelaldrende er det. Det vi trenger er en eldrepolitikk der omsorgs- og tjenestetilbud blir tilpasset den enkelte og hans eller hennes behov. Satsing på hjemmebaserte tjenester og såkalte frivillighetssentraler er eksempler på tiltak som gir mulighet for gode løsninger.

Heldigvis er det gjort vesentlige fremskritt innen eldreomsorgen. Særlig innen de mange litt mindre kommunene i landet, som her i Eidsvoll, er vi kommet et godt stykke på vei.

Dette har vært helt nødvendig og vi må sikre oss at det nivået vi har, beholdes og videreutvikles.

Tiden er kommet til også å satse mer på barn og unge, slik vårt parti har lagt opp til!

I året 1900 kom det ut en bok i Sverige med en tittel som senere er blitt et slagord. Boken var "Barnets århundre" av Ellen Key. Vi nærmer oss nå slutten på dette hundretallet og må spørre oss hvor langt vi er kommet. Dessverre er det ennå mange uløste oppgaver. Skal barnets århundre bli en realitet, har vi ikke mye tid igjen.

Bedre oppvekstvilkår er derfor et klart uttrykt mål for Arbeiderpartiet. I Regjeringserklæringen varslet vi at barn og unge ville bli et av våre tre satsningsområder. Dette har vi fulgt opp med en halv milliard til ekstraordinær innsats innen barnevernet, økt statsstøtte til barnehagene, høyere barnetrygd og lengre svangerskapspermisjon.

Samfunnets ansvar for å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår betyr både at foreldrene må kunne klare sine omsorgsoppgaver best mulig og at barn og unge har et selvstendig krav på trygghet og utviklingsmuligheter. En god barnepolitikk må bygge på begge disse elementene.

I løpet av disse ni månedene har vi tatt et krafttak for barn og unge. Det er en ganske imponerende liste over konkrete tiltak som er gjennomført. Som et skritt på veien mot ett års svangerskapspermisjon, har vi utvidet permisjonen til 30 uker med full lønn eller 38 uker med 80% lønn. I tillegg

kommer to ukers lønnet permisjon før fødselen. Engangsstøtten ved fødsel er også økt for ikke yrkesaktive mødre.

Barnevernssakene er flyttet ut av arkivskuffene takket være de øremerkede bevilgningene og påtrykk fra vår barneminister Matz Sandman.

Vårt tidligere mål om 10.000 nye barnehageplasser i året er økt til 15.000 - et mål det ikke bare ser ut til at vi skal nå, men gå forbi. Før århundreskiftet skal alle som ønsker det ha et tilbud om barnehageplass!

Mange småbarnsforeldre har opplevd at hverdagen blir vanskeligere å organisere den dagen barna begynner på skolen. Arbeiderpartiet har tatt konsekvensen av at vi har et samfunn der det er behov for tilsynsordninger også utenom skoletiden. Fra i år vil mer enn 30.000 barn få en tryggere hverdag gjennom skolefritidsordninger.

Vi nøyer oss ikke med å styrke fritidstilbudet; også undervisningen er økt med tre timer pr uke for å gi mer plass for sentrale skolefag.

Dette er konkrete resultater som betyr noe - resultater vi er glade for og stolte av.

Barnehager og fritidsordninger må utformes ut fra lokalmiljøets behov og de muligheter det byr på. Samarbeid med frivillige organisasjoner om aktiviteter eller bruk av lokaler er både naturlig og riktig. Staten gir tilskudd og sørger for rammebetingelser, utformingen er det lokale krefter som må og bør ta ansvar for.

Arbeidsledighet er tungt for alle, enten de er unge eller eldre. Det er ekstra ille hvis unge mennesker må begynne sitt voksne liv med å oppleve at ingen har bruk for dem. Derfor har vi satset særskilt for å unngå ledighet for dem under tjue år.

Antall plasser i videregående skole er utvidet med 4000 plasser fra dette skoleåret. Fag- og yrkesopplæring er styrket ved et bedre samarbeid med partene i arbeidslivet og gjennom tilleggsbevilgninger til utstyr for de yrkesfaglige klassene. Det såkalte "Blegen utvalget", som vi satte ned, har

fremmet omfattende forslag til endringer i struktur og innhold i videregående opplæring. I dagens system tar alt for mange unge grunnkurs etter grunnkurs uten å få en sammenhengende utdanning som gir studie - eller yrkeskompetanse.

Gudmund Hernes varslet i Aftenposten i går tiltak for å fjerne den flaskehalsen vi har innen helse-og sosialfag fordi opptaket begrenses av antall praksisplasser. Her har vi et eksempel på at mange unge ønsker å gå inn på et viktig arbeidsfelt - og oppgaver er det heller ikke mangel på. Dette må vi kunne gjøre noe med!

Vi har også etablert et sikkerhetsnett som tar særlig sikte på å fange opp de unge som får avbrutt sine lærlingekontrakter på grunn av bedriftsnedleggelse eller konkurser. Gjennom samarbeid med arbeidmarkedsetaten må vi sikre at de får fullført sin læretid.

Også i år leser vi om de lange køene foran høyskolene og universitetene og om de stadig økende kravene til opptak. Da vil jeg dere skal vite: Vi har økt opptaket med 9.000 plasser i år. Aldri har så mange unge vært i høyere utdanning.

Det er mindre enn tre år siden myndighetene regnet med et samlet studenttall på 105.000. Nå er vi oppe i 136.000. Vi har også tatt et krafttak i form av tilskudd til driftsutgifter. Her har vi doblet satsene i forhold til det Syse regjeringen gikk inn for.

Arbeiderpartiet vil at flere skal få opplæring og utdanning. Det er viktig for den enkelte og det er viktig for landets konkurransevne og mulighet til omstilling. Derfor må vi bidra til at ungdom tør ta fatt på skolegang og studier. Derfor har vi satt ned renten på studielån med 1% fra 1. mai, og vi får til ytterligere en prosent nedgang ved årsskiftet. Stipendet for elever i videregående som ikke kan bo hjemme har vi økt med mer enn 50 %, til kr

2000 pr mnd. Nok en gang har vi vist at det er med Arbeiderpartiet ved roret at det skjer positive endringer i norsk utdanningspolitikk. Jeg husker godt at noe av det første vi gjorde i 1986, da vi måtte gå inn for å rydde etter Willoch-regjeringen, var å øke dette stipendet like kraftig som nå!

Situasjonen på arbeidmarkedet øker behovet for elev- og studieplasser. Kompetanse og kunnskap får vi aldri for mye av, det er blant de goder som vokser når de deles med andre. Og det er ikke de som har fagbrev eller avsluttet eksamen som står bakerst i ledighetskøen.

Vi ser satsingen på barn og unge i et langsiktig perspektiv. Det er billigere - og bedre - å forebygge enn å reparere. Trygge oppvekstkår har vi igjen som en positiv gevinst på sosialbudsjettet om noen år. Styrking av opplæring og utdanning er det beste virkemiddel for å ruste oss for en fremtid der omstilling på arbeidsmarkedet ikke vil bli mindre aktuelt enn det allerede er.

Norge sliter med ettervirkninger av overforbruk og gjeld på 80-tallet. Nå er reaksjonen kommet i form av forsiktighet og sparing som har gitt et bortfall av privat etterspørsel på hele ti milliarder kroner i år. Økningen i kostnadsnivå både på 70 og 80-tallet har ført til en bølge av rasjonaliseringer i næringslivet.

Det vil ta tid å endre de forutsetninger som igjen kan gi vekst i privat virksomhet og sysselsetting. Ingen - verken partier eller organisasjoner - har noe sesam sesam som raskt åpner dørene til et nytt og bedre arbeidsmarked.

Vår politikk bygger på tre pillarer:

- Legge til rette for økt vekst i industri og annen privat virksomhet. Her bidrar både den lave prisstigningen, rentenedgangen og skattereformen i positiv retning.
- Øke den offentlige virksomhet ved arbeidsplasser innen f.eks. omsorg,

samferdsel og miljøtiltak, samtidig som investeringer i bygging og vedlikehold av offentlige eiendommer styrkes.

- Satse på opplæring og arbeidsmarkedstiltak for å øke kompetansen hos de som står uten arbeid.

Her er de kommunale SKAP prosjektene og de planlagte utdanningsvikariatene gode eksempler.

På samme måte som når det gjeder barnehager, heldagsskole, kulturaktiviteter og tiltak for eldre, er vi også på arbeidsmarkedet avhengig av at det utløses lokal kreativitet, initiativ og pågangsmot når det skal skapes noe nytt.

Etter hva jeg har skjønt, er det ikke mangel på denslags egenskaper her i bygda. Et konkret eksempel på det er det jobbverkstedet ordfører Thor Solberg og den lokale partilederen Bente Fredheim Nygaard har tatt initiativ til.

Her ser vi hvordan et aktuelt problem blir løst på en måte som også kan gi ideer til andre. Det er gledelig å se slike eksempler på nye måter for å bekjempe arbeidsledigheten. Forslaget griper fatt i to sentrale deler av de problemene vi står overfor: mangel på den riktige kompetansen og levedyktigheten til små og mellomstore bedrifter. Tingene sees i sammenheng. Opplæringen er tenkt lagt til pulserende, virksomme bedrifter. De oppgaver som skal løses skal knyttes til konkrete utviklingsoppgaver som bedriftene ønsker å få løst.

Dette forslaget er så interessant at det fortjener å prøves ut. Jeg er derfor svært glad for at det har vært mulig å finne fram penger på Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjett, slik at dette prosjektet kan gjennomføres. Jeg ønsker dere lykke til med resultatene!

Kommunepartiet har også med kultur som et sentralt punkt i sitt program.

Ja, det er nettopp slik dere peker på: Den viktigste drivkraften er det engasjement og den innsats enkeltpersoner, lag og foreninger utfører. Enkeltmenneskers innsats er også nedlagt her på bygdetunet. Som mange vet hadde jeg gleden av å møte flere av de ildsjelene som er engasjert i dette i sommer.

Det var ingen tvil om at både viljen og ærgjerrigheten - og stoltheten over bygda- var til stede i rikt monn. Det må til! Kultur er viktig for det enkelte menneske, for utvikling av identitet og utfoldelse - og det er viktig for lokal tilhørighet.

Nå er det slik at vi alle gjerne vil identifisere oss litt med Eidsvoll. Bygdas særlige plass i norsk historie gjør at nordmenn flest føler den som sin. Begivenhetene i 1814 var viktige for utvikling mot demokrati og selvstendighet, men viste også vår avhengighet av verden utenfor Norges grenser.

Dansketiden er en sentral del av vår historie og en viktig også i forståelsen av moderne norsk politikk. Våre synspunkter på Norges forhold til andre land vil være preget av den kamp for selvstendighet som forfedrene kjempet for å hevde nasjonale interesser. De fire århundrer da nordmenn måtte syddover til Kongens København for å få øvrigheten i tale og fremme sine saker, er fortsatt en erfaring som preger våre holdninger og standpunkter til aktuelle spørsmål.

Derfor vil Arbeiderpartiet sørge for en bred, demokratisk debatt om Norges forhold til det øvrige Europa. I dag kjemper vi hver dag for å sikre Norges interesser i det viktige arbeidet for en omfattende avtale mellom EFTA og EF.

Da trenger vi ikke å øde krefter på et utålmodig press for EF-medlemskap,

eller for å ramme Arbeiderpartiet og Regjeringen, enten det skjer fra høyre eller venstre side.

Nå gjelder det å stå sammen.

Jeg begynte med å peke på sammenhengen mellom nasjonal og lokal politikk. Skal Regjeringens arbeid bære frukter, må det et samarbeid til med de lokale folkevalgte.

Da er det slett ikke dumt å sørge for mange Arbeiderparti-representanter, både her i kommunen - og i Akershus fylke!